

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

18. NOVEMBRA

STEV. 47

Da sadno drevje ne strada

Vsakdo, ki se bavi z gojitvijo katerekoli kulturne rastline, bi moral dandanes vedeti, da potrebujejo rastline izmed rudninskih snovi, ki jih črpajo iz zemlje, največ dušika, fosforove kisline in kalija. Dognali so, da odtegne odraslo sadno drevje pri dobri sadni letini na 1 hektar površine na leto povprečno, kakor je pač sadno pleme, 30 do 80 kg dušika, 7 do 20 kg fosforove kisline in okroglo 40 do 80 kg kalija. Ali je tedaj čudno, da uprav teh treh snovi v zemlji najbolj primanjkuje in da se vse gnojenje naših kulturnih rastlin suče okoli teh treh snovi. Včasih pride k njim še apno. Te snovi moramo redno vračati zemlji v obliki različnih gnojil tudi v sadovnjakih, ako hočemo, da sadno drevje trajno uspeva in redno rodi.

Dušik je glavna sestavina rastlinske beljakovine in najvažnejša redilna snov, po katere množini se ravna rast in rodovitnost sadnega drevja. Dušik pospešuje razvoj in delovanje listov, ugodno vpliva na splošno rast drevesa, pa tudi na cvetje, zametek in nadaljni razvoj in dozorevanje plodov. Obilna letina je brez zadostne množine dušika nemogoča.

Fosforova kislina vpliva ugodno na tvorbo cvetnih brstov, cvetja in na razvoj plodov. Prav tako ugoden vpliv ima tudi na barvo plodov in jih trpežnost. Zadostna množina fosforove kisline v zemlji vravnava enostranski učinek dušika in pospešuje zdravo rast in dobro rodovitnost. Največ fosforove kisline potrebuje koščičasto sadje z breskvijo na čelu, najmanj pa hruška.

Kalij je važna snov za zdravo življenje rastline, ker je potreben za tvorbo škroba, sladkorja in staničnine. Pri zadostni količini kalija v zemlji je les sadnega drevja zdrav in zlasti manj občutljiv za mraz in glivične bolezni, plodovi dobe živahno barvo, boljši okus in več sladkorja in so bolj dišavni. Izmed sadnih plemen potrebuje hruška največ, jablana pa najmanj kalija.

Kaj pa apno? Tudi to je rudninska snov, ki je bistvene važnosti v prehrani sadnega drevja, zlasti še koščičastega plemena. Apno je sicer tudi hranilna snov za rastline. Še pomembnejši pa je njegov učinek za zboljšanje zemlje, v fizikalnem oziru. Ono veže preobilico kisline v zemlji, pospešuje delovanje zemeljskih bakterijev, drobi in rahlja zemljo in s svojim kemičnim učinkovanjem pripomore, da pridejo ostale redilne snovi do popolne veljave.

Poglejmo sedaj vsa tista gnojila, ki v naših gospodarskih razmerah hodijo vpeštev pri gnojenju sadnega drevja.

Najprej naravna gnojila. Le sem spadajo: hlevski gnoj, gnojnica, straniščnik, kompost in lesni pepel.

Najvažnejše naravno gnojilo, ki je za sadno drevje prav tako potrebno kakor za druge kulturne rastline, je dobro predelan, zrel (ne svež) hlevski gnoj, ker ima v sebi vse redilne snovi in vse lastnosti za tvorbo humusa ali sprstenine, ki jo sadno drevje prav tako potrebuje kakor vrtno ali poljsko rastlinje. Edina neprilika pri gnojenju naših sadovnjakov s hlevskim gnojem je ta, ker ga zaradi travnate ruše ne moremo spraviti v zemljo, ampak moramo gnojiti z njim od vrha, na ta način, da ga po sadovnjaku bolj ali manj na debelo raztrosimo. Toda to nas ne sme ovirati, da bi gnojenje zaradi tega opuščali. Moramo pač to delo tako vrediti, da se čimmanj dušika izgubi. Zato uporabljamo v to svrhu samo predelan droban gnoj, in trosimo ga čimbolj pozno na jesen, kolikor mogoče tik pred dežjem ali snegom. Trosimo ga po vsem zemljišču, ne pa okrog debel. Sesalne korenine se nahajajo največ daleč od debela, navadno še dlje nego segajo veje drevesnega vrha. Od gnoja, ki ga trosimo ob debelu, drevo nima skoro nobene koristi. Vedeti moramo namreč, da se redilne snovi, ki jih iz gnoja izpira dežnica in snežnica, ne širijo

zemlji v vodoravni smeri na vse strani, ampak da pronicajo navpično v zemljo. Kjer je mogoče spraviti hlevski gnoj v zemljo, je pa seveda tembolje. Pomnimo pa, da le tisti gnoj zaleže, ki je plitvo v zemlji, kamor more zrak do njega.

Gnojnica je dušičnato gnojilo, ker ima drugih redilnih snovi tako malo, da sploh ne hodijo vpoštev. Mnogoletni pozikusi so pokazali, da gnojenje z gnojnicco največ zaleže, ako jo dajemo sadnemu drevju v dveh obrokih in sicer zarana spomladi, marca, aprila in pa tudi junija in še celo julija meseca. Opozoriti pa moramo, da velja samo za odraslo sadno drevje, zlasti ob dobrih letinah. Mladega sadnega drevja po 15. juniju ne gnojimo z gnojnicco. Dušik v gnojnici učinkuje takoj in zaradi tega se v poznem poletju ali zgodaj jeseni z gnojnicco gnojeno drevje ne umiri pravočasno, les ne dozori in čez zimo kaj lahko pozebe.

Kar smo povedali o hlevski gnojnici, velja vobče tudi o straniščeniku. Preobilno in redno enostransko gnojenje z njim je lahko zelo škodljivo, ker zemljo za-
blati in poslabša v fizikalnem oziru. Ko-

ščičastega sadja, zlasti breskev, pa sploh nikdar ne gnojimo s straniščenikom. Tudi z gnojnicco moramo biti pri gnojenju koščičastega sadja in pri jablanah previdni, ker se zaradi preobilice dušika rada pojavi smolika, pri jablanah pa rak. Z gnojnicco zalivajmo le ob dežju ali kmalu po dežju, dokler je zemlja še dovolj vlažna. Močno gnojnicco moramo pred uporabo razredčiti z vodo (1 : 2).

Dober kompost je izvrstno gnojilo za sadno drevje, zlasti ako je bil predelan zgnojnicco, straniščenikom in umetnimi gnojili. Z njim pognojimo pozno jeseni ali pozimi, dokler je kopno in sicer prilično tako, kakor s hlevskim gnojem. Na travnatih tleh ga trosimo po vsem zemljišču, kolikor mogoče enakomerno. Na odprti zemlji ga pa plitvo podkopljimo.

K naravnim gnojilom prištevamo lahko tudi lesni pepel, ki je prav za prav kalijevo gnojilo. Z njim je prav lahko gnojiti. V jeseni ga potresamo enakomerno po zemljišču; pri tem se pa ogibamo bližine debel. Ali ga pa primešamo gnojnicci, kjer se raztopi in pride še prej v zemljo. II.

Važnost travnikov in njihovo oskrbovanje

(Nadaljevanje.)

Veliko napako pri gnojenju delamo s tem, ker gnojimo še vedno preveč enostransko. Mnogi poznajo umetna gnojila samo pod imenom »štupa« ali pa »gips« in jim je potem prav vseeno, katero umetno gnojilo je to. Pri takem nepoznavanju umetnih gnojil se potem seveda ne smemo prav nič čuditi, ako uspehi izostanejo in dosežemo ravno nasprotno temu, kar smo pričakovali. Vedeti je treba tudi to, da lahko travnik prav občutno pokvarimo, ako gnojimo vedno z eno in isto vrsto umetnih gnojil. To se je pri nas že večkrat dogodilo in zato so naši travniki ponekod tako močno opešali, da ne dobimo iz njih skoro nobenega sena. Če travnik premočno gnojimo, recimo s samo Thomasovo žlindro, se neverjetno hitro množe razne metuljnice kot n. pr. detelja in to na škodo raznih sladkih trav. Izkustva namreč uče, da metuljnice ne prenesejo daljše rasti na enem in istem kraju, ampak po nekaj letih polagoma zginejo. Na ditičnih mestih pa, kjer so preje rastle

metuljnice, nastanejo prazni prostori, na katerih začnejo bujno rasti razni škodljivi pleveli; seno iz takih travnikov pa seveda ni dosti vredno. Iz povedanega je dosti jasno razvidno, kako veliko škodo povzroča preveč enostransko gnojenje.

Uporabljajmo torej za gnojenje travnikov kot najvažnejša, najprvo razna domača gnojila, poleg tega pa umetna gnojila, a kolikor se to seveda dandanes še izplača. Ne smemo pa pri tem pozabiti na to, da mora vsakemu gnojenju travnikov slediti travniška brana, ki razreže travniško rušo, razdrobi gnoj in ga dobro zmeša z zemljo.

Za jesensko gnojenje travnikov so najbolj prikladna gnojila apneni dušik, Thomasova žlindra in kalijeva sol. Popolen uspeh pa dosežemo, če gnojimo v jeseni samo s polovico onih umetnih gnojil, katera smo pripravili za gnojenje travnikov. Tako tudi trave umetna gnojila najboljše izkoristijo in od njih prav nič ne izgubimo. Z ostalo polovico pognojimo travnike

šele spomladi, ko smo jih ponovno dobro pobranali in očistili. Trave vsrkajo s svojimi koreninami del hranilnih snovi v jeseni, medtem ko ostane preostali del brane še preko cele zime do spomladi neizrabljen. Ko nastopi spomladi toplo vreme, začnejo trave takoj ponovno črpati nove hranilne snovi v svoje korenine. — Za zgodnji spomladanski razvoj trav, zadoštuje namreč popolnoma oni del gnoja, ki smo ga potrosili že v jeseni, to pa valed tega, ker ne rabijo razne trave in detelje v jeseni in zgodnji spomladi ravno preveč hranilnih snovi. Spomladi jih gnojimo torej s preostalo polovico gnoja; tako imajo potem na razpolago mnogo hrane v času največje rasti. V tej dobi jo namreč tudi največ potrebujejo. S takim načinom gnojenja, da trosimo v jeseni samo polovico gnojil, dosežemo, da je izguba v izrabi hranil najmanjša. Gotovo pa bi bila mnogo večja, ako bi raztrosili vsa gnojila že v jeseni. — To velja zlasti za ona gnojila, ki so zelo lahko topljiva in hitro delujejo. Z gnojili pa, ki delujejo enakomerno in trajno, pa gnojimo v celi količini lahko že v jeseni; med ta gnojila spada predvsem Thomasova žlindra in apneni dušik.

Če gnojimo obenem tudi s hlevskim gnojem, moramo zelo paziti, da ga ne mešamo nikdar z apnenim dušikom, ker ima tako mešanje vedno škodljive posledice. Apneni dušik vsebuje precej apna, katero povzroča razkrajanje organskih dušičnatih spojin hlevskega gnoja. Pri tem razkrajanju odhaja v zrak najdragocenejša hranilna snov, to je dušik. Ako hočemo gnojiti travnike s hlevskim gnojem in apnenim dušikom, potem postopamo najbolje tako, da gnojimo s hlevskim gnojem v jeseni, apneni dušik pa trosimo šele spomladi.

Na travnikih potrebujemo za 1 ha približno 100—250 kg apnenega dušika. —

To gnojilo se hitro pokvari, ako leži delj časa na prostem ali pa v navadnih vrečah; edino v pločevinastih posodah, ki so brezdušno zaprte, obdrži dolgo časa svojo vrednost. Kjer so zemljišča propustna in lahka, ni posebno priporočljiv, ker bi se mogel zaradi propustljivosti tal večji del dušika izgubiti v nižje ležeče plasti in bi bil tako za rastlino izgubljen. Ker se pri trošenju močno kadi ter škoduje očem in koži, je dobro, da ga trosimo vedno ob mirnem, nevetrovnem vremenu. Priporočljivo je, da ga mešamo z vlažno zemljo. To napravimo tako, da zmešamo apneni dušik s polovično množino nekoliko vlažne zemlje. Tej zmesi prilijemo nato še toliko vode, da dobimo gnojilo, ki se da dobro trositi. Potrositi pa moramo to zmes takoj, ker se začne sicer apneni dušik zelo hitro razkrajati.

Večkrat uporabimo za travnike premajhne količine apnenega dušika; v tem slučaju dodamo travnikom spomladi še nekaj čilskega solitra, kateri služi kot dopolnilno gnojilo. Tako pridejo trave popolnoma na svoj račun in imajo na razpolago zadostne količine dušika. Sicer pa moramo gledati predvsem na to, da jim nudimo že v jeseni z apnenim dušikom dovolj hrane. Gotovo je to, da vsak kmetovalec lažje kupi apneni dušik, ker je cenejši kot pa čilski soliter; poleg tega pa je apneni dušik naš domač proizvod. Nadalje je treba povedati, da je apneni dušik enakomerno in trajnejše delujoče gnojilo. Važno je tudi to, kar se tiče hranilne vrednosti apnenega dušika in čilskega solitra. S poskusi je namreč točno dognano, da izkoriščajo rastline v takih tleh, ki se nahajajo v dobrem in rodovitnem stanju in v katerih je tudi zadosti vlage, približno isto množino dušikove hrane iz apnenega dušika kakor iz čilskega solitra.

(Nadaljevanje.)

O organizaciji mlekarstva v Sloveniji

Ko je prenehal izvoz mleka v l. 1928, a še več v l. 1930 so si mnogi kmetovalci nabavili lastne posnemalnice. To so mali posnemalniki v velikosti 30 do 80 litrov, ki pa ne posnemajo tako čisto, kakor veliki posnemalniki. S posnemanjem doma, kakor veste, je mnogo dela, mnogo dela je tudi s čiščenjem posnemalnika ter z izdelavo masla. Navječja težava

pa je vnovčiti maslo, ki se na vseh koncih in krajih po mestih ponuja. S tem ponujanjem in to prodajo masla si kmetje sami še največ škodujejo, ker si stalno licitirajo ceno masla navzdol, škodujejo s tem tudi mlekarskim zadrugam, ki morajo sporedno z vami iti s ceno masla navzdol.

Možnost vnovčitve smetane opisan

posnemalnim mlekarским zadrugam, pa bi bila podana z že omenjenima dvema osrednjima velemlékarnama v Ljubljani in Mariboru. Obe mlékarni bi morali že za oskrbo svojega prebivalstva imeti primerne prostore in investicije, zlasti velike hladilne naprave, kar vse bi lahko brez odškodnine služilo tudi izdelavi in izvozu masla. S tako koncentracijo smetane pa bi dosegli tudi to, kar inozemstvo zahteva, to je vagonške pošiljke in da bo prvi kakor stoti, tisočevi kilogram masla enak, da bo ves produkt tipiziran in standardiziran. Pri izvozu sira te zahteve inozemstva še v par desetletjih ne bi mogli doseči.

Obe mlékarni ležita kolikor toliko v središču ozemlja, sta na sedežih oblasti, carine, denarnih zavodov ter se tudi tukaj stekajo prometne žile od vseh krajev, ki pridejo pri pošiljanju smetane v poštev. Smetana od jutranjega mleka bi bila lahko že najpозnejše do 4 popoldan v osrednji mlékarni, saj je največja oddaljenost le okrog 120 km, kar ni nobena daljava, če pomislimo, da se je v l. 1922-1926 izvažalo mleko za ljudsko hrano iz okolice Novega mesta na Dunaj ter se večja mesta oskrbujejo z mlekom tudi na daljavo 1000 km.

Opisane investicije posnemalnih mlékarskih zadrug za celo Slovenijo bi znašale okroglo	Din 1.500.000
Oš(ednja) mlékarna v Ljubljani	< 6.000.000
Oš(ednja) mlékarna v Mariboru	< 4.500.000
	Din 12.000.000

Z gornjo vsoto 12.000.000 Din bi mogli izrabljati doslej neizrabljene vrednote mleka in pripomoči slovenskemu kmetu, ki mu ostane doma še vse posneto mleko, do novih dohodkov okroglo letnih 50.000.000 Din. Dve naši največji mesti Ljubljana in Maribor pa bi obenem dobili času odgovarjajočo, zdravo in dobro oskrbo z mlekom.

Ponavljjam kratko:

1. Bližnja okoliča mest Ljubljane in Maribora naj se prilagodi potom zbiralnih mlékarskih zadrug za oskrbo z mlekom. Investicije osrednjih mestno-združnih mlékarn se naj dajo brezplačno na razpolago in za izdelavo in izvoz masla.

2. Sedanje dobro delujoče sirarstvo naj ostane nedotaknjeno, ter naj dela v polni

meri za domači trg. Odstrani pa naj ee v sirarstvu ono branjerijsko sirarstvo, ki dela večjim sirarnam le nepotrebno konkurenco.

3. Vsi ostali kraji naj se organizirajo v posnemalne mlékarske zadruge, vsa smetana koncentriira v dveh velemlásarnah, s čimer pridemo do možnosti izvoza masla. S tem odstranimo tudi konkurenco in krošnjarjenje s kmečkim maslom, da dobi tudi domači trg prvovrstno čajno maslo.

4. Naša večja mesta bi morala podprati slovensko mlékarstvo na ta način, da varujejo s trošarinsko politiko domačo proizvodnjo, kakor je začelo na tem delati že mesto Ljubljana, ki je pri trošarinski stopnji kuretine uvedlo 2 tarifski stopnji, nižjo za ljubljansko okolico, višjo pa za uvoz iz drugih banovin.

5. Ker danes še skoraj ničesar nimamo v investicijah mlékarn in maslarn, lahko to brez škode napravimo in nam v to ni treba gospodarskega ukaza, kakor so ga dali v letih 1934 in 1935 v Nemčiji, ko so se velike produkcijske mlékarne, ki so imele svoja obratovališča v bližini mest, morale spremeniti v mlékarske obrate za oskrbo mest z mlekom, oddaljenejše konzumne mlékarne pa preurediti v produkcijske. To je stalo nemško gospodarstvo ogromne milijone mark, a se je vsled prodirajočega načrtnega gospodarstva moralo izvršiti.

S tem sem opisal možnó organizacije mlékarstva v grobem okvirnem načrtu. Tako vidim to možnó na podlagi 15-letnega mlékarskega dela in studija. S temi vrsticami pa želim vzbuditi zanimanje za to vedo našega kmečkega gospodarstva, tako pri oblasteh, kakor tudi pri inteligenci in voditeljih kmečkega pokreta, kakor tudi pri kmetovalcih samih. Prepričan sem, da lahko le na ta način pripomoremo slovenskemu kmetu do novih znatnih dohodkov. Ne ustrašimo se truda in dela, ampak naj vsak, kdor slovenskemu narodu želi dobro, gre na krepko in temeljito delo!

Računar v kronske in dinarske veljavi. 266 strani, vezana Din 15. Vsak kdor prodaja ali kupuje, pa ni imel priliko v šoli, da bi zmožel iz glave izračunati tudi težje račune seštevanja in množenja mu ta knjižica to nadomestuje. Treba je le račune enkrat pregledati, da ve kako je sestavljena.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Za zimo!

V pozni jeseni, ko se poleže najhujše delo in so večeri že daljši, ostane marsikateri gospodinjji vsaj nekaj časa, ki ga tako rada prebije pri koristnem ročnem delu. Volneni izdelki za zimo so mnogo cenjši in tudi trpežnejši, če jih napravimo sami doma. Tu nekaj navodil, ki naj pokažejo, kako lahko si napravimo iz malo volne toplo perilo, rokavice itd.

Rokavičniki za otroke.

Rokavičniki (rokavice brez prstov) so edino primerno oblačilo za roke pri majhnih otrocih, ki morajo tudi v mrzlem vremenu na zrak. Te vrste rokavic pa nosi dandanes pri športu staro in mlado, ker so veliko pripravnejše in toplejše kakor rokavice s prsti. To navodilo velja za majhne rokavičnike. Napravimo pa lahko na isti način večje, le moramo računati več volne in začeti z večjim številom pentelj.

Potrebujemo: 5 dkg bele volne znamke »cefir« (dobra pa je tudi vsaka druga tanjša volna, ki jo že imamo doma) ter pet debelejših in pet tanjših pletenk. Plesti začnemo spodaj pri zapestju. Nasnujemo 74 pentelj in pletemo z debelimi iglami eno desno, eno levo naokrog 20 vrst. Sedaj zamenjamo debele pletenke za tanke ter pletemo dalje še 14 vrst. Nato pletenke zopet zamenjamo in pletemo z debelimi še 14 vrst. Sedaj odvzamemo 18 pentelj (na 3 igle) za palec in pletemo teh 18 pentelj naokrog 22 vrst v istem vzorcu. Nato gremo še trikrat okrog in pri tem snemamo, da je palec pri vrhu malo ožji, ostale pentlje pa na narobni strani sešijemo skupaj.

Sedaj nabereimo na pletenke ostalih 56 pentelj in napravimo še 34 vrst. Nato premenjamo pletenke za tanke in pletemo 8 vrst. S tem, da uporabljamo tanke pletenke, dobimo gostejše delo in na teh mestih torej ožjo rokavico. A ostale pentlje stisnemo malo skupaj in jih na narobni strani sešijemo.

Pletene hlačke za enoletne

Potrebujemo: 6—8 dkg bele volne znamke »cefir« in 2 sredjedolgi pletenki št. 2½.

Vsako hlačnico delamo zase. Začnemo s spodnjim robom, za katerega nasnuje-

mo 52 petelj. Petnajst vrst naredimo v vzorcu 2 levo, 2 desno. Dalje pa pletemo sem in tja samo desno, 34 vrst. Pri tem pridenemo (od 8. vrste dalje) na obeh koncih, v vsaki drugi vrsti po eno petljo, da imamo v 34. vrsti v celem 80 petelj. S tem smo hlačnico razširili, kolikor je bilo treba. Od tu naprej pa pletemo kar naravnost (nič več ne pridevamo) še 52 vrst. Nazadnje napravimo rob, t. j. pletemo 12 vrst zopet 2 levo, 2 desno, kakor spodaj. Drugo polovico hlačk napravimo ravno tako. Vsak gotov del prepognemo skupaj in sešijemo, da dobimo hlačnico, nato pa obedve skupaj v hlačke. Gotovim hlačkam nakvačkamo zgoraj vrsto luknjic, kamor vdenemo trak, da jih zavežemo. Obkvačkamo lahko tudi robove hlačnic, da so močnejši. Hlačke napravimo lahko tudi v kaki drugi barvi, ker jih itak oblečemo otroku čez drugo spodnje perilo. S. H.

KUHINJA

Riževe klobasice za juho. Dve pesti riža stresem na žličo razbeljene masti. Ko se riž nekoliko oprazi, ga zalijem s tremi osminkami litra vroče vode ali juhe ter ga pustim še petnajst do dvajset minut vreti. Kuhani riž stresem v skledo, da se ohladi. V ohlajenega primešam eno celo jajce, dve pesti drobtin, malo sesekljanega čebule, zelenega peteršilja, primerno soli in polno žličo sesekljanega kuhanega mesa. Meso je lahko goveje, telečje ali svinjsko. Iz oblatov narežem krpice, ki naj bodo štiri prste dolge in ravno toliko široke. Krpice prav nagib pomočim v vodi in sredo krpice vlagam žličo nadeva. Oblate zvijem kakor klobasice. Konce stisnem skupaj, jih pomočim v raztepevo jajce, osušim v drobtincah in ocvrem na masti ali maslu. Ocvrte klobasice zložim v skledo in nalijem nanje čiste juhe. Tako pripravljene klobasice dam lahko tudi kot samostojno jed s kako prikuho na mizo.

Kuhano goveje meso v omaki. Namesto da bi dala navadno kuhano govedino na mizo, jo zboljšam s sledečo omako: V kozico denem dve žlici finega olja. Ko se olje razbela, mu pridenem prav na drobno seskljane sledeče zelenjave in di-

šavnice: štiri šalotke, dva stroka česnja, zelenega peteršilja, pehtrana in drobnjaka. Zelenjadi in dišavnice dobro oprazim. Potem primešam dve žlici drobtin in četrt litra juhe. Ko nekaj časa jed vre, pride nem meso, pokrijem kozico in dušim vse skupaj še deset minut. Nazadnje primešam še ščep popra in okisam z limoninim sokom. Meso zrežem na kose, polijem z omako in obložim s kakimi cmoki, žličniki, praženim rižem ali s testeninami.

Ljubljanski kruh. Štirinajst dkg sladkorja mešam s petimi rumenjaki pol ure. Za duh pridenem drobno zrezano limonino lupinico, pet dkg olupljenih in na listke zrezanih mandeljev, pet dkg rozin, pet dkg vamberlov, sneg petih beljakov in dvanajst dkg bele moke. Podolgasto obliko namažem z maslom, potresem z moko in zravnam mešanico enakomerno po obliki. Obliko postavim v srednjevročno pečico in pečem eno uro. Pečen in ohlajen kruh zrežem na rezine in dam na mizo.

Rdeča pesa kot solata. Ko dam peso kuhati, ji ne porežem korenin, ker bi jo s tem ranila, da bi izcedila prijeten rdeč sok. Mehko kuhano peso olupim, zrežem na tanke rezine, osolim, pridenem malo kimmelja, pol žličice sladkorja in precej kisa. Posodo pokrijem in pustim nekaj ur stati. Stoji lahko od poldan do večera, ali tudi od večera do drugega dne. Preden dam peso na mizo, jo zabelim z oljem.

DOMAČA LEKARNA

ga **Madronščica** je že bolj pozabljena prijateljica škrofuloznih otrok in jeteričnih bolnikov, dasi nam že njeno ime pove, za kaj se uživa. Škrofulozni otroci dobivajo boleče otekline. Bolečine prežene obkladek poparjene madronščice. Tak obkladek pomiri tudi razbolele zlate žile. Čaj čisti kri, žene na vodo in na blato, pomaga zoper boleznj jeter, zlatenico, vodenico, škrofelnje, zlato žilo, kamenje in pesek v ledvicah in v mehurju. Deva se potovet zeli na četrt litra kropa ali žličko korenine in zeli na pol litra kropa.

ga **Kutina** zapira, če jo uživaš pred kosilom in meči, če jo uživaš po kosilu. Pečena kutina s kandisom pozdravi grlo, ustavi grizo in bljuvanje krvi. Deset gramov kutinih pešk polij s pet desetink litra vode. V 24 urah se razprosti iz pešk sluz in ta hladi vnete oči, razpokane ustnice in prsne bradavice.

ga **Loboda** dišeča ali jezuitski čaj pozdravi prehlajena čreva, okrepi prebavila in izganja vetrove. Njen čaj pomiri in pozivilja živce. Bil je čas, ko so jo pili v vsaki hiši. Opari 16 gr (pest) z zalitom kropa in jemlji vsako uro po žlici

ga **Koruzo** kuhaj za kašelj in za izdelana pljuča odcedi vodo in zmešaj z rumenjakom in sladkorjem. Koruzen močnik odpira, če je redek in nezabeljen. Na hude bolečine v sklepih devaj obkladek iz koruzne moke, kuhane na mleku. Na golšo stavijo na kmetih gorke koruzne žgance in pijejo čaj koruzinih las, če se zapira voda.

Kmetijski nasveti

Kaj je vzrok hromosti pri prašičih in kako jo preprečimo?

Dostikrat je vzrok hromosti pri prašičih pomanjkanje rudninskih snovi v krmi ali pa revmatizem. V temnih vlažnih svinjaki, s podom polnim špranj, pod katerim je praznina in skozi katerega poleg tega še neprestano vleče od spodaj navzgor se živali navadno močno prehladijo. Prav gotovo bi bil najbolj primeren pod za svinjake cementiran tlak z rednim odtokom gnojnice in vrhu njega iz desk zbit pod, ki bi ga lahko vedno poljubno odstranili. Vzrok hromosti pa je lahko tudi pomanjkanje hranilnih snovi v hrani. Prašičem moramo nuditi vedno dovolj hrane in vse pogoje za zdrav razvoj. V krmi morajo najti vse potrebne snovi za sestavo kostnega ogrodja, to je predvsem apno in fosforno kislino. Posebno mladih svinj ne smemo krmiti s prevelikimi količinami krompirja; dobro je, da jim dodamo vedno nekoliko zdroba, bodisi ovsenega ali pa ječmenovega in pa nekaj posnetega mleka. Če je lepo vreme, moramo puščati prašiče vsak dan na tekališče, da se nekoliko gibljejo in nažrejo prsti in raznih trav, kar posebno dobro vpliva na njihov želodec. — Hromost se pri naših prašičih kaj rada pojavi; glavni vzrok te bolezni pa je ta, ker se prašiči premalo gibljejo in tiče neprestano v slabih svinjaki. Zato moramo gledati na to, da se bodo gibali prašiči čim več na prostem; tako se bodo razvile močnejše kosti in mišice, obenem pa bomo odvrnili tudi marsikatero nepotrebno bolezen.

Kmetje!

Vaša stanovka

organizacija je

Kmečka zveza!

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. V proslu tednu so se tuje valute na borzah nekoliko dvignile, kar je znak živahnjega prometa pri izvozu in uvozu. V zasebnem kliringu so inozemske vrednote beležile naslednje povprečne tečaje: Angleški funt 241.50 Din, nemška marka 14.38 Din, avstrijski šiling 8.77 Din, italijanska lira 2.25 Din, grški boni 32 par. — Uradni tečaji s primom so pa bili sledeči: angleški funt 212.24 Din, ameriški dolar 43.21 Din, holandski goldinar 23.40 Din, nemška marka 17.49 Din, švicarski frank 10 Din, belgijski belga 7.36 Din, italijanska lira 2.29 Din, francoski frank 2.02 Din, češka krona 1.54 Din. — Kakor poročajo iz Belgrada, je Narodna banka določila tečaj za klirinško liro na 2.70 Din. Po pogajanjih z italijansko vlado se bo pa turistična lira predvidoma gibala med 2.45 do 2.50 Din. — Romunska vlada je sklenila uradni tečaj leja prilagoditi stvarnemu stanju, to je zvišati njegovo vrednost za 38% uradne premije, ki je bila določena že 1929 leta. Za inozemstvo ne pomeni to nikake spremembe, ker se je lej že dosedaj plačeval po tem tečaju.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju. Cene na zadnjem živinskem sejmu v Kranju so bile za kg žive teže sledeče: voli I. vrste 5 Din, II. vrste 4.50 Din, III. vrste 4 Din; krave I. vrste 4.50 Din, II. vrste 4 Din, III. vrste 3.50 Din; telice I. vrste 5 Din, II. vrste 4.50 Din, III. vrste 4 Din; teleta I. vrste 7.50 Din, II. vrste 7 Din; prašiči pršutarji 9 Din, prašiči špeharji 9.50 Din. — Goveje meso I. vrste 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din 1 kg; svinjina 16 Din, svinjska mast 20 Din, slanina 18 Din. — Goveje surove kože 15 Din, telečje 15 Din, svinjske kože 6 Din za 1 kg.

CENE

g Tržne cene v Ljubljani novembra meseca. Govedina: meso I. vrste 10 do 12 din, meso II. vrste 8 do 10 din, meso III. vrste 6 do 8 din za 1 kg; teletina: meso I. vrste 14 din, meso II. vrste 12 do 14 din za 1 kg, svinjina meso I. vrste 14 do 16 din, meso II. vrste 10 do 12 din za 1 kg;

slanina domača 14 do 15 din, slanina hrvaška 15 do 16 din, salo domače 15 din, salo hrvaško 16 din, mast 18 do 20 din, šunka 18 do 20 din, prekajeno mesto I. vrste 18 din, prekajeno meso II. vrste 16 din za 1 kg. — Drobničica: koštrunovo meso 8 do 10 din, jagnjetina 12 do 14 din za 1 kg. — Klobase: sveže kranjske 20 do 22 din, polprekajene kranjske 14 din, suhe kranjske 30 do 35 din, prekajena slanina 16 do 20 din za 1 kg. — Perutnina: piščanec 11 do 18 din komad; piščanec zaklan 20 do 22 din 1 kg; kokoš komad 18 do 25 din, kokoš zaklana 18 do 20 din za 1 kg; petelin komad 15 do 20 din, petelin zaklan 18 do 20 din za 1 kg; raca 18 do 20 din komad, raca zaklana 17 do 18 din 1 kg; gos komad 30 Din, gos zaklana 16 do 18 din za 1 kg. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 2 do 2.25 din za 1 liter; maslo surovo 24 din, maslo čajno 28 do 36 din, maslo kuhano 24 din, sir bohinjski 24 din, sirček 6 din, sir polementalec 24 din, sir trapist I.a 20 din, sir trapist II.a 18 din za 1 kg. — Jajca: 0.90 do 1.15 din za 1 komad. — Kruh: beli 4 dia polbeli 3.50, črni 3 din za 1 kg. — Sadje: jabolka I. vrste 6 din, II. vrste 4 din, III. vrste 3 Din za 1 kg; hruške I. vrste 10 din, II. vrste 6 din, III. vrste 3 din za 1 kg. Češplje 4 do 6 din, češplje suhe 8 din za 1 kg, grozdje 4 do 8 din, suhe hruške 6 din, orehi 7 din, orehi luščeni 23 do 25 din za 1 kg. — Mlevski izdelki: moka št. 0 3.25 do 3.50 din, moka št. 2 3 do 3.25 din, moka št. 4 2.75 do 3 din, moka št. 6 2.50 do 2.75 din, kaša 4 din, ješprenj 4 din, ješprenječek 5 do 7 din, otrobi 1.50 din, koruzna moka 2.25 din, koruzni zdrob 3 din, pšenični zdrob 4 din, ajdova moka I. vrste 5 din, ajdova moka II. vrste 4.50 din, ržena moka 3 din, vse za 1 kg teže.

Žito: pšenica 185 din, rž 165 do 175 din, ječmen 155 din, oves 145 din, prso 140 din, koruza 120 do 145 din, ajda 135 din, fižol ribničan 180 din, fižol prepeličar 360 din, leča 540 do 950 din za met stot. — Kurivo: trda drva 65 do 75 din, trda drva žagana 75 do 80 din, mehka drva 55 do 60 din za 1 m³ (prostorni meter). — Krma: seno sladko 45 din, slama 30 din za 1 met. stot. — Zelenjava in gobe: solata ajserica 2.50 din, solata endivija 3 din, zelje zgodnje 0.50 din, zelje kislo 2.50 din, ohrovt 0.75 din, karfižola 8 din, paradižnik 5 din, fižol luščen 2.50 do 4 din, čebula 1.25 din,

PRAVNI NASVETI

Pridobivanje ledu. J. N. L. Ob javnem jarku imate bajer, ki je čez poletje suh, pozimi pa jarek zajezite, tako da se nabere voda, ki zmrzne in sekate v svojem bajerju led. Nekako 10 m vstran od jarka ima sosed hišo, ki stoji že 25 let. Letos se je sosed prvič začel pritoževati, češ, da pronica voda iz jarka v njegov svet in da zamaka hišo. Vprašate, če vam sosed lahko prepove, da bi pozimi vodo v jarku zajezili in pridobivali led. — Ne vemo, kakšen je jarek, po katerem se nateka voda. Če pravite, da je ta jarek »javens«, potem nima sosed pri tem jarku nobene besede. Pač pa bi vam lastnik jarka (morda je občinski) lahko prepovedal jezitev v jarku. Tega vam pa ne bodo mogli prepovedati, če ste si to pravico 40 letnim javnim in nemotenim vživanjem že priposestovali.

Vzreja tujega otroka. I. K. Sv. O. Pred 4 leti ste vzeli 9 letnega fanta za svojega. Takrat ste se s fantovim očetom dogovorili, da boste fantu dali vso potrebno obleko in šolske potrebščine. Sedaj je star fant 13 let. Ker ste se z njegovim očetom nekaj v sporu zaradi drugih stvari, vprašate, če sme fantov oče zahtevati, sedaj ali pa kasneje, da poleg celotne dogovorjene obrske tudi kaj plačate fantu za delo. — Najbrže niste vzeli otroka za svojega v tem smislu, kot to določa postava: da ste namreč napravili posvojitveno pogodbo in je sodišče to odobrilo. Če bi bila taka posvojitev izvršena, potem ste vi kot posvojitelj prevzeli nad otrokom vso očetovsko oblast in rodni oče otroka nima več očetovske oblasti nad otrokom. Torej ste vzeli tujega otroka samo v rejo. Da ne boste sedaj niti v bodoče imeli kakega spora z otrokovim očetom, oziroma z otrokom samim, vam svetujemo, da vaš dose-danji ustni dogovor glede vzreje otroka napišete in ga daste sodišču na odobriti. Kar je pogojeno, to velja za obe strani, Odškodnino za morebitno delo lahko rejenc zahteva samo, če se je tako njegov zakoniti zastopnik z vami dogovoril.

Zaščita sina za očetov dolg. I. V. Leta 1930 je Zadržna posojilnica posodila očetu ki je bil kmet, večji znesek. Letos je oče umrl in je sin prevzel posestvo in seveda tudi dolg. Posojilnica sinu ne prizna zaščite, češ da ta dolg izvira iz dedovanja. Ali je to stališče posojilnice pravilno. — Posojilnica nima prav. Za sina, če je tudi kmet, velja predpis čl. 3 odst. 6 uredbe o likvidaciji kmetjskih dolgov. Ta predpis pravi, da ob prepisu imovine ali dela imovine (posestva) osebe, ki je kmet po tej uredbi, na drugo osebo uživa novi lastnik olajšave po tej uredbi glede prevzetega dolga samo tedaj, če se je izvršil prenos po dedovanju in če je novi lastnik kmet po tej uredbi. — Če je v gornjem primeru sin

kmet, je tudi on zaščiten, ker je prevzel dolg s posestvom po dedovanju.

Zaščiteni so le dolgovi, nastali pred 20. aprilom 1932. G. M. M. Sosea je bila dolžna v posojilnici večjo vsoto denarja. Ker ni mogla plačevati visokih obresti, ste se dogovorili, da vi s svojo vlogo, ki ste jo imeli v hranilnici, pokrijete njen dolg in da boste vi njena upnica ter da bo vam plačevala 6% obresti. To se je zgodilo 1. avgusta 1932. Sedaj tudi vam že 3 leta ne plačuje obresti. Vprašate, če je zaščiten, kdaj boste lahko zahtevali vrnitev posojila in kakšne obresti lahko zaračunate. — Dolg je pri vas nastal 1. avgusta 1932, torej po 20. aprilu 1932 in ne spada pod zaščito. Zato ga lahko iztirjate ter smete zahtevati dogovorjene obresti.

Obveznosti iz nasledstvenih pogodb niso zaščitene. K. T. Brat je leta 1929 prevzel posestvo in se je zavezal, da bo sestram izplačal večje odpravke. Svojih obveznosti pa še ni izpolnil. Ali ga lahko k temu prisilite? — Lahko. Po uredbi o zaščiti se ne smatrajo za kmetijske dolgove obveznosti, ki izvirajo iz dedovanja, in tudi ne obveznosti iz nasledstvenih pogodb katerekoli vrste (darilna pogodba, izročilna pogodba in pod.) Če pa dolžnik dedič ali sopogodnik, ki je kmet po tej uredbi misli, da je posestvo (in ostala imovina), ki ga je prevzel ali podedoval in iz katerega mora izplačati drugim dedičem ali sopogodbenikom (v gornjem primeru sestram) dediščino ali nasledstvo v denarju, izgubilo na vrednosti več ko 25% svoje vrednosti v času, ko je dolg nastal, smo do 26. septembra 1937, zahtevati, naj sodišče ta dolg sorazmerno z zmanjšano vrednostjo te nepremične imovine zniža. Ta znižba ne sme presegati 50% prvotnega dolga.

Pismonoša. M. J. Z. Službo pismonoše bi radi dobili in vprašate, kam bi se obrnili. — Pri pogodbeni prošnji se obrnite na upravitelja pošte, drugače pa na poštno ravnateljstvo.

Razdelitev skupnega pašnika. H. A. Š. Solastniki pašnika želite, da se med vami razdeli skupen pašnik. Vprašate, če bo to delo opravil državni zemljemerec brezplačno, ali pa morate za to najeti zasebnega zemljemerca. — Če bi razdelitev pašnika sami odpravili, n. pr., če bi sami v naravi oddelili vsakemu izmed dosedanjih solastnikov določene kos pašnika, potem bi moral tako določene sporazumne meje državni zemljemerec ob priliki urednega bivanja v vaši občini brezplačno odmeriti radi ureditve katastrske mape. Če pa hočete, da bi dosednji solastniki dobili vsak tako površino, ki jim gre po njihovi solastninski pravici, potem morate radi točnega merjenja za to najeti zasebnega zemljemerca, s katerim se lahko že v naprej pogodite, koliko bo to stalo.